

Statystyczne metody uczenia maszynowego – wprowadzenie

Przemysław Głomb

Instytut Informatyki Teoretycznej i Stosowanej Polskiej Akademii Nauk

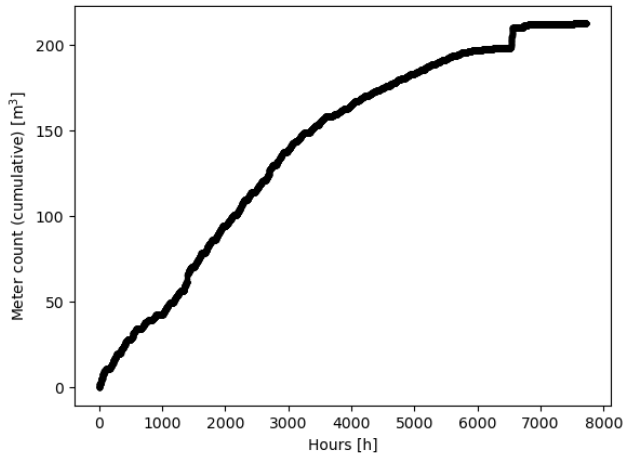
redaktor pomocniczy: Bartłomiej Gardas

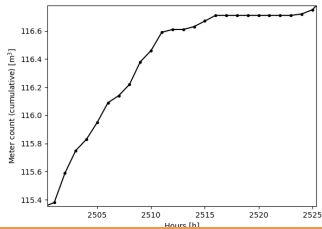
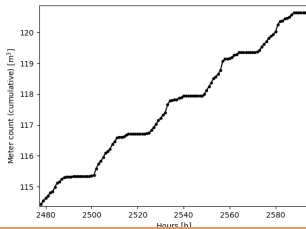
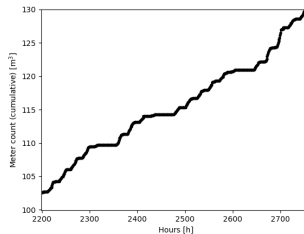
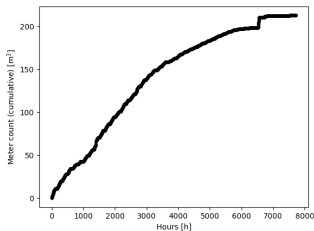
Analiza przykładowego sygnału

Dane – przykładowy sygnał

Dane – przykładowy sygnał (zoom)

❖ Dane – przykładowy sygnał – obserwacje/cechy

1. Szereg czasowy
2. Kumulatywne zliczanie impulsów – sygnał kumulatywny (ang. integrative) – różnicowanie (ang. differentiation)
 - Sygnał, sygnał po różnicowaniu, sygnał po scałkowaniu

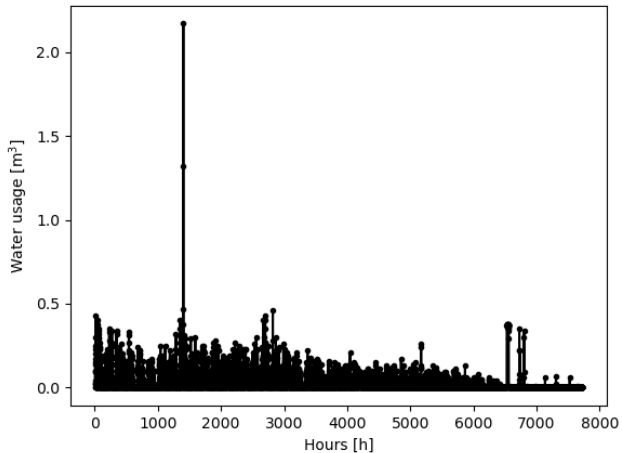

❖ Dane – przykładowy sygnał – obserwacje/cechy

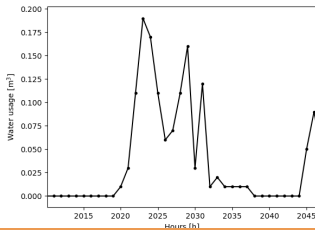
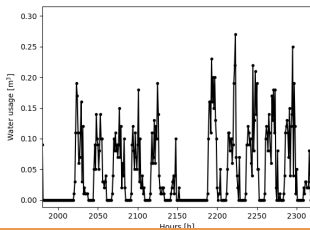
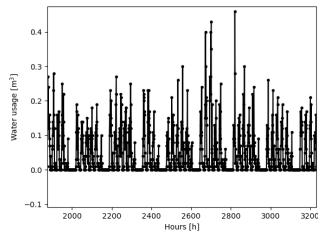
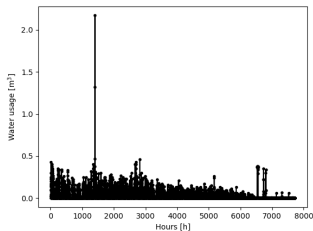
1. Szereg czasowy
2. Kumulatywne zliczanie impulsów – sygnał kumulatywny (ang. integrative) – różnicowanie (ang. differentiation)
 - Sygnał, sygnał po różnicowaniu, sygnał po scałkowaniu

Dane – przykładowy sygnał – różnicowanie

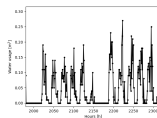
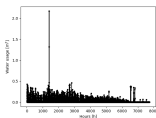

Dane – przykładowy sygnał – różnicowanie

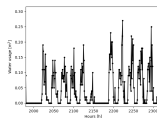
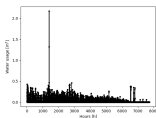
❖ Dane – przykładowy sygnał – obserwacje/cechy

1. Szereg czasowy
2. Kumulatywne zliczanie impulsów – sygnał kumulatywny (ang. integrative) – różnicowanie (ang. differentiation)
 - Sygnał, sygnał po różnicowaniu, sygnał po scałkowaniu
3. Cykl – dobowy, tygodniowy
 - Cykle, sezonowość
4. Trend – zmienny
5. Pojedyncze zdarzenia – anomalie
6. Wartości liczbowe (min/max, typowe, rozkład wartości)

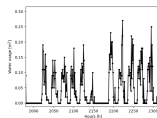
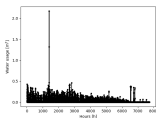
❖ Dane – przykładowy sygnał – obserwacje/cechy

1. Szereg czasowy
2. Kumulatywne zliczanie impulsów – sygnał kumulatywny (ang. integrative) – różnicowanie (ang. differentiation)
 - Sygnał, sygnał po różnicowaniu, sygnał po scałkowaniu
3. Cykl – dobowy, tygodniowy
 - Cykle, sezonowość
4. Trend – zmienny
5. Pojedyncze zdarzenia – anomalie
6. Wartości liczbowe (min/max, typowe, rozkład wartości)

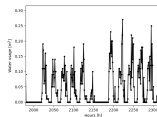
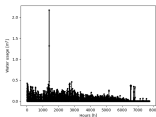
❖ Dane – przykładowy sygnał – obserwacje/cechy

1. Szereg czasowy
2. Kumulatywne zliczanie impulsów – sygnał kumulatywny (ang. integrative) – różnicowanie (ang. differentiation)
 - Sygnał, sygnał po różnicowaniu, sygnał po scałkowaniu
3. Cykl – dobowy, tygodniowy
 - Cykle, sezonowość
4. Trend – zmienny
5. Pojedyncze zdarzenia – anomalie
6. Wartości liczbowe (min/max, typowe, rozkład wartości)

❖ Dane – przykładowy sygnał – obserwacje/cechy

1. Szereg czasowy
2. Kumulatywne zliczanie impulsów – sygnał kumulatywny (ang. integrative) – różnicowanie (ang. differentiation)
 - Sygnał, sygnał po różnicowaniu, sygnał po scałkowaniu
3. Cykl – dobowy, tygodniowy
 - Cykle, sezonowość
4. Trend – zmienny
5. Pojedyncze zdarzenia – anomalie
6. Wartości liczbowe (min/max, typowe, rozkład wartości)

❖ Bazy danych, weryfikacja danych

1. Dane, informacja, wiedza
2. Reprezentacja danych – sposób zapisu w pamięci komputera
3. Baza danych – zorganizowany zbiór danych
4. Weryfikacja
 - 4.1 Poprawność i spójność
 - 4.2 Weryfikacja merytoryczna – „sens” danych, znaczenie, kontekst, ...
 - 4.2.1 Anomalie – odstępstwa od „normy”
 - 4.2.2 Wystąpienie znanych problemów – detekcja/klasyfikacja

❖ Bazy danych, weryfikacja danych

1. Dane, informacja, wiedza
2. Reprezentacja danych – sposób zapisu w pamięci komputera
3. Baza danych – zorganizowany zbiór danych
4. Weryfikacja
 - 4.1 Poprawność i spójność
 - 4.2 Weryfikacja merytoryczna – „sens” danych, znaczenie, kontekst, ...
 - 4.2.1 Anomalie – odstępstwa od „normy”
 - 4.2.2 Wystąpienie znanych problemów – detekcja/klasyfikacja

❖ Bazy danych, weryfikacja danych

1. Dane, informacja, wiedza
2. Reprezentacja danych – sposób zapisu w pamięci komputera
3. Baza danych – zorganizowany zbiór danych
4. Weryfikacja
 - 4.1 Poprawność i spójność
 - 4.2 Weryfikacja merytoryczna – „sens” danych, znaczenie, kontekst, ...
 - 4.2.1 Anomalie – odstępstwa od „normy”
 - 4.2.2 Wystąpienie znanych problemów – detekcja/klasyfikacja

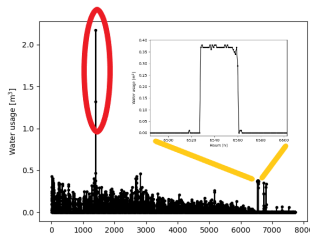
❖ Bazy danych, weryfikacja danych

1. Dane, informacja, wiedza
2. Reprezentacja danych – sposób zapisu w pamięci komputera
3. Baza danych – zorganizowany zbiór danych
4. Weryfikacja
 - 4.1 Poprawność i spójność
 - 4.2 Weryfikacja merytoryczna – „sens” danych, znaczenie, kontekst, . . .
 - 4.2.1 Anomalie – odstępstwa od „normy”
 - 4.2.2 Wystąpienie znanych problemów – detekcja/klasyfikacja

❖ Bazy danych, weryfikacja danych

1. Dane, informacja, wiedza
2. Reprezentacja danych – sposób zapisu w pamięci komputera
3. Baza danych – zorganizowany zbiór danych
4. Weryfikacja
 - 4.1 Poprawność i spójność
 - 4.2 Weryfikacja merytoryczna – „sens” danych, znaczenie, kontekst, ...
 - 4.2.1 Anomalie – odstępstwa od „normy”
 - 4.2.2 Wystąpienie znanych problemów – detekcja/klasyfikacja

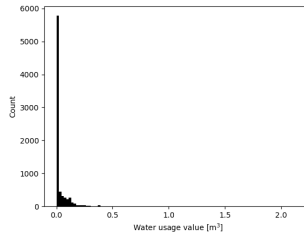
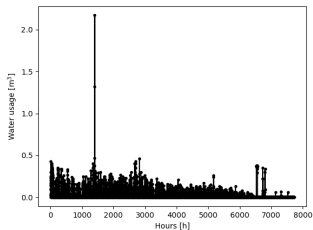

Weryfikacja statystyczna – MAD

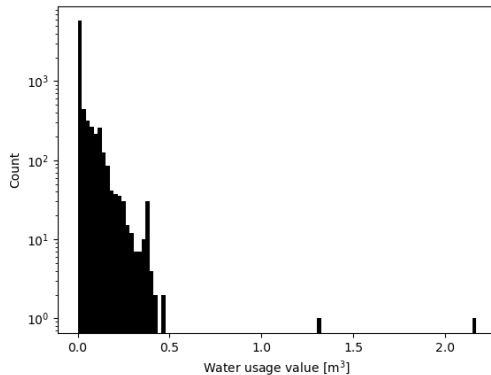
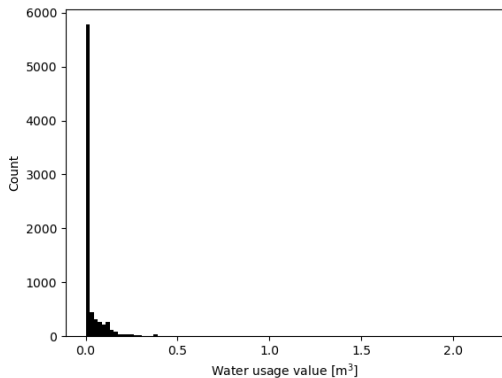

Statystyki opisowe – opis sygnału

1. Szereg czasowy → histogram

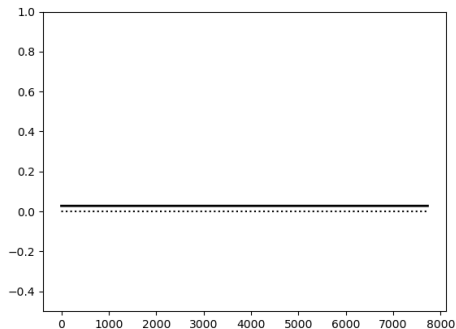
Statystyki opisowe – opis sygnału – histogram

Statystyki opisowe – opis sygnału

średnia $\mu = 0.028$

$$\mu = \frac{1}{n} \sum_i^n x_i$$

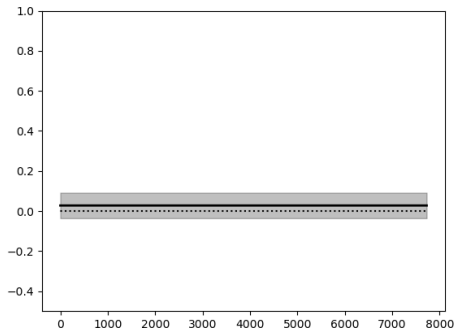
Statystyki opisowe – opis sygnału

średnia $\mu = 0.028$

wariancja $\sigma^2 = 0.004$

$$\mu = \frac{1}{n} \sum_i^n x_i$$

$$\sigma^2 = \frac{1}{n} \sum_i^n (\mu - x_i)^2 \quad \sigma = 0.064$$

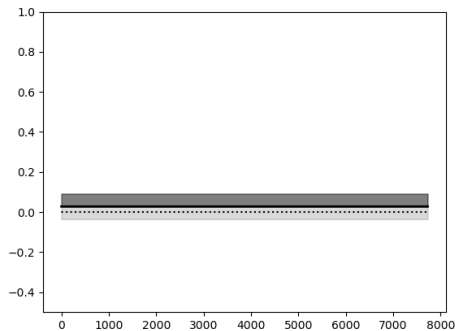

Statystyki opisowe – opis sygnału

średnia $\mu = 0.028$
 wariancja $\sigma^2 = 0.004$
 skośność $s = 8.234$

$$\mu = \frac{1}{n} \sum_i^n x_i$$

$$\sigma^2 = \frac{1}{n} \sum_i^n (\mu - x_i)^2 \quad \sigma = 0.064$$

Statystyki opisowe – opis sygnału

średnia $\mu = 0.028$

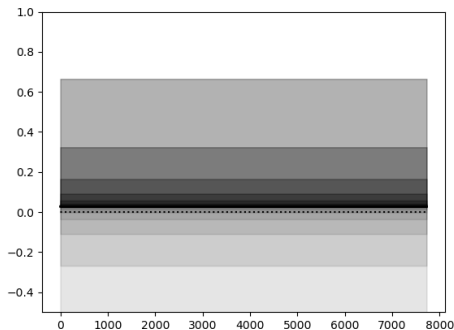
wariancja $\sigma^2 = 0.004$

skośność $s = 8.234$

kurtoza $k = 193.664$

$$\mu = \frac{1}{n} \sum_i^n x_i$$

$$\sigma^2 = \frac{1}{n} \sum_i^n (\mu - x_i)^2 \quad \sigma = 0.064$$

Statystyki opisowe – opis sygnału

średnia $\mu = 0.028$

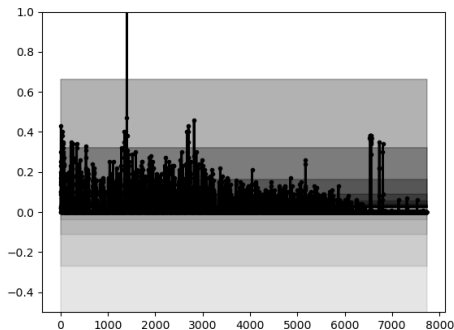
wariancja $\sigma^2 = 0.004$

skośność $s = 8.234$

kurtoza $k = 193.664$

$$\mu = \frac{1}{n} \sum_i^n x_i$$

$$\sigma^2 = \frac{1}{n} \sum_i^n (\mu - x_i)^2 \quad \sigma = 0.064$$

❖ Kwartet Anscombe'a

Danych jest 11 par punktów (x, y) które mają następujące parametry statystyczne:

średnia x 9

wariancja x 11

średnia y 7.5

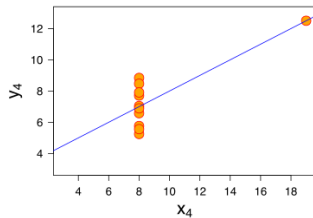
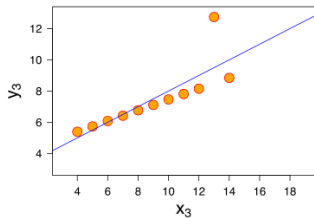
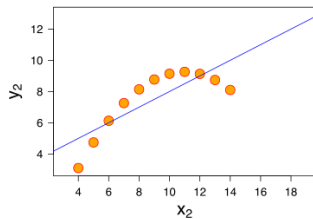
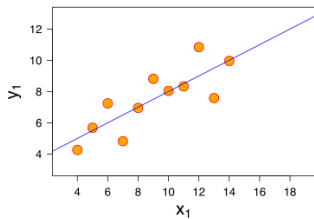
wariancja y 4.125

korelacja x i y 0.816

prosta regresji $y = 3 + 0.5x$

Kwartet Anscombe'a

Statystyki porządkowe (ang. order statistics)

1. Mediana
2. Kwartyłe
3. Percentyle

$$[-2. \quad 0.5 \quad 0.71 \quad 0.6 \quad 0.7 \quad -2.1 \quad 0.59 \quad 0.51]$$
$$[-2.1 \quad -2. \quad 0.5 \quad 0.51 \quad 0.59 \quad 0.6 \quad 0.7 \quad 0.71]$$

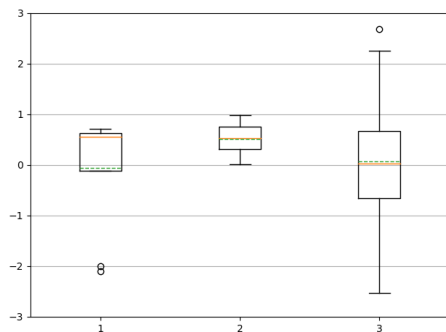
średnia -0.06125

mediana 0.55

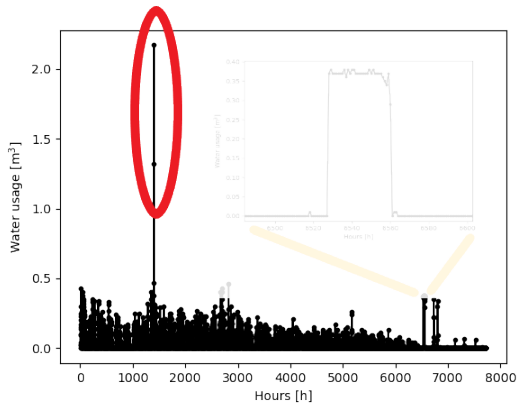
Statystyki porządkowe (ang. order statistics) – wykres pudełkowy (ang. boxplot)

1. $[-2. \quad 0.5 \quad 0.71 \quad 0.6 \quad 0.7 \quad -2.1 \quad 0.59 \quad 0.51]$
2. 100 punktów z rozkładu równomiernego (ang. uniform) $\langle 0, 1 \rangle$
3. 100 punktów ze standardowego rozkładu normalnego (ang. standard normal distribution)

Weryfikacja z wykorzystaniem statystyk

→ Algorytm Median Absolute Deviation (MAD)

Algorytm Median Absolute Deviation (MAD)

1. Dane (przykładowe odczyty) $\mathbf{x} = [x_1, x_2, \dots, x_n]$

$\mathbf{x} = [1383.464 \ 1384.9871 \ 1386.6281 \ 1388.142 \ 1389.766 \ 1391.188 \ 1392.796 \ 1394.144 \ 1395.4139 \ 1396.488 \ 1398.209 \ 1500.011 \ 1230.793$

$1549.475 \ 1399.6281 \ 1238.033 \ 1400.318 \ 1249.4 \ 1400.764 \ 1363.806 \ 1356.909 \ 1287.488 \ 1402.229 \ 1403.588 \ 1405.167 \ 1406.427]$

2. $m = \text{median}(\mathbf{x})$
3. $d_i = |x_i - m|$ $\mathbf{d} = [d_1, d_2, \dots, d_n]$
4. $T_{\text{MAD}} = \text{median}(\mathbf{d})$
5. $T = 3 \times T_{\text{MAD}}$, $d_i > T \rightarrow$ błędny pomiar

Algoritm Median Absolute Deviation (MAD)

1. Dane (przykładowe odczyty) $\mathbf{x} = [x_1, x_2, \dots, x_n]$

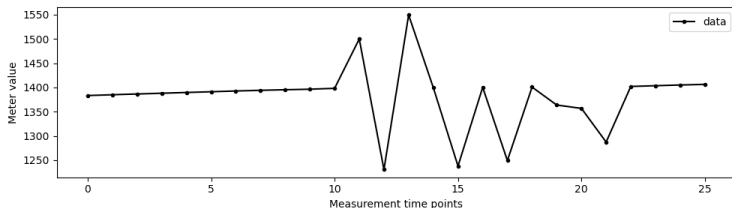
$\mathbf{x} = [1383.464 \ 1384.9871 \ 1386.6281 \ 1388.142 \ 1389.766 \ 1391.188 \ 1392.796 \ 1394.144 \ 1395.4139 \ 1396.488 \ 1398.209 \ 1500.011 \ 1230.793$
 $1549.475 \ 1399.6281 \ 1238.033 \ 1400.318 \ 1249.4 \ 1400.764 \ 1363.806 \ 1356.909 \ 1287.488 \ 1402.229 \ 1403.588 \ 1405.167 \ 1406.427]$

2. $m = \text{median}(\mathbf{x})$

3. $d_i = |x_i - m|$ $\mathbf{d} = [d_1, d_2, \dots, d_n]$

4. $T_{\text{MAD}} = \text{median}(\mathbf{d})$

5. $T = 3 \times T_{\text{MAD}}$, $d_i > T \rightarrow$ błędny pomiar

Algorytm Median Absolute Deviation (MAD)

1. Dane (przykładowe odczyty) $\mathbf{x} = [x_1, x_2, \dots, x_n]$

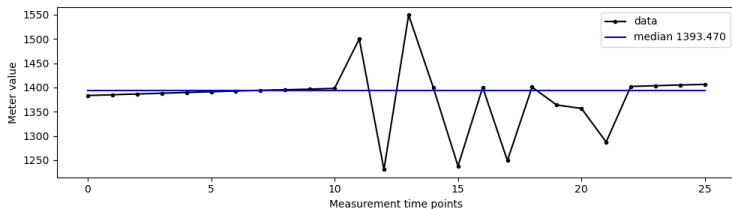
$\mathbf{x} = [1383.464 \ 1384.9871 \ 1386.6281 \ 1388.142 \ 1389.766 \ 1391.188 \ 1392.796 \ 1394.144 \ 1395.4139 \ 1396.488 \ 1398.209 \ 1500.011 \ 1230.793$
 $1549.475 \ 1399.6281 \ 1238.033 \ 1400.318 \ 1249.4 \ 1400.764 \ 1363.806 \ 1356.909 \ 1287.488 \ 1402.229 \ 1403.588 \ 1405.167 \ 1406.427]$

2. $m = \text{median}(\mathbf{x})$

3. $d_i = |x_i - m|$ $\mathbf{d} = [d_1, d_2, \dots, d_n]$

4. $T_{\text{MAD}} = \text{median}(\mathbf{d})$

5. $T = 3 \times T_{\text{MAD}}$, $d_i > T \rightarrow$ błędny pomiar

Algorytm Median Absolute Deviation (MAD)

1. Dane (przykładowe odczyty) $\mathbf{x} = [x_1, x_2, \dots, x_n]$

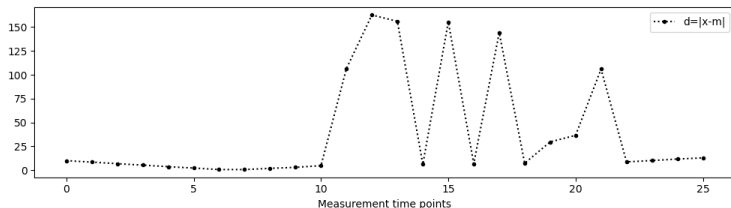
$\mathbf{x} = [1383.464 \ 1384.9871 \ 1386.6281 \ 1388.142 \ 1389.766 \ 1391.188 \ 1392.796 \ 1394.144 \ 1395.4139 \ 1396.488 \ 1398.209 \ 1500.011 \ 1230.793$
 $1549.475 \ 1399.6281 \ 1238.033 \ 1400.318 \ 1249.4 \ 1400.764 \ 1363.806 \ 1356.909 \ 1287.488 \ 1402.229 \ 1403.588 \ 1405.167 \ 1406.427]$

2. $m = \text{median}(\mathbf{x})$

3. $d_i = |x_i - m|$ $\mathbf{d} = [d_1, d_2, \dots, d_n]$

4. $T_{\text{MAD}} = \text{median}(\mathbf{d})$

5. $T = 3 \times T_{\text{MAD}}$, $d_i > T \rightarrow$ błędny pomiar

Algorytm Median Absolute Deviation (MAD)

1. Dane (przykładowe odczyty) $\mathbf{x} = [x_1, x_2, \dots, x_n]$

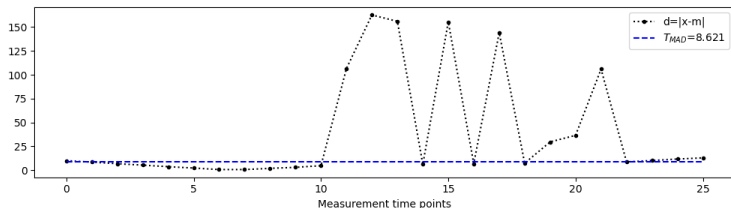
$\mathbf{x} = [1383.464 \ 1384.9871 \ 1386.6281 \ 1388.142 \ 1389.766 \ 1391.188 \ 1392.796 \ 1394.144 \ 1395.4139 \ 1396.488 \ 1398.209 \ 1500.011 \ 1230.793$
 $1549.475 \ 1399.6281 \ 1238.033 \ 1400.318 \ 1249.4 \ 1400.764 \ 1363.806 \ 1356.909 \ 1287.488 \ 1402.229 \ 1403.588 \ 1405.167 \ 1406.427]$

2. $m = \text{median}(\mathbf{x})$

3. $d_i = |x_i - m|$ $\mathbf{d} = [d_1, d_2, \dots, d_n]$

4. $T_{\text{MAD}} = \text{median}(\mathbf{d})$

5. $T = 3 \times T_{\text{MAD}}$, $d_i > T \rightarrow$ błędny pomiar

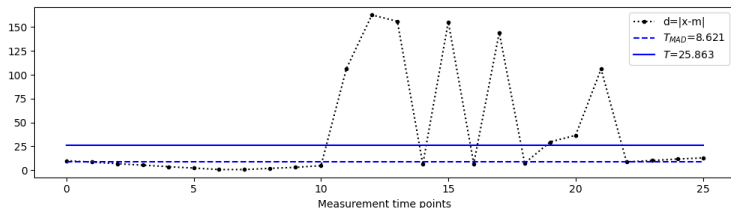

Algorytm Median Absolute Deviation (MAD)

1. Dane (przykładowe odczyty) $\mathbf{x} = [x_1, x_2, \dots, x_n]$

$\mathbf{x} = [1383.464 \ 1384.9871 \ 1386.6281 \ 1388.142 \ 1389.766 \ 1391.188 \ 1392.796 \ 1394.144 \ 1395.4139 \ 1396.488 \ 1398.209 \ 1500.011 \ 1230.793$
 $1549.475 \ 1399.6281 \ 1238.033 \ 1400.318 \ 1249.4 \ 1400.764 \ 1363.806 \ 1356.909 \ 1287.488 \ 1402.229 \ 1403.588 \ 1405.167 \ 1406.427]$

2. $m = \text{median}(\mathbf{x})$
3. $d_i = |x_i - m|$ $\mathbf{d} = [d_1, d_2, \dots, d_n]$
4. $T_{\text{MAD}} = \text{median}(\mathbf{d})$
5. $T = 3 \times T_{\text{MAD}}$, $d_i > T \rightarrow$ błędny pomiar

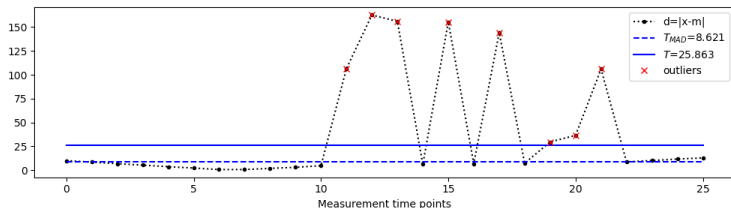

Algorytm Median Absolute Deviation (MAD)

1. Dane (przykładowe odczyty) $\mathbf{x} = [x_1, x_2, \dots, x_n]$

$\mathbf{x} = [1383.464 \ 1384.9871 \ 1386.6281 \ 1388.142 \ 1389.766 \ 1391.188 \ 1392.796 \ 1394.144 \ 1395.4139 \ 1396.488 \ 1398.209 \ 1500.011 \ 1230.793$
 $1549.475 \ 1399.6281 \ 1238.033 \ 1400.318 \ 1249.4 \ 1400.764 \ 1363.806 \ 1356.909 \ 1287.488 \ 1402.229 \ 1403.588 \ 1405.167 \ 1406.427]$

2. $m = \text{median}(\mathbf{x})$
3. $d_i = |x_i - m|$ $\mathbf{d} = [d_1, d_2, \dots, d_n]$
4. $T_{\text{MAD}} = \text{median}(\mathbf{d})$
5. $T = 3 \times T_{\text{MAD}}, d_i > T \rightarrow$ błędny pomiar

Algoritm Median Absolute Deviation (MAD)

1. Dane (przykładowe odczyty) $\mathbf{x} = [x_1, x_2, \dots, x_n]$

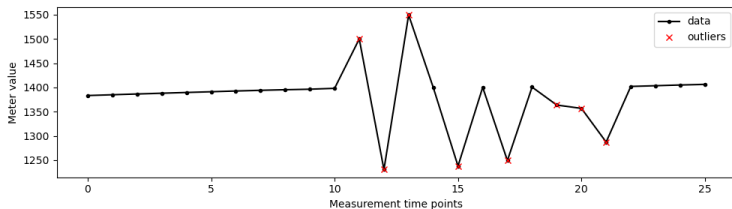
$\mathbf{x} = [1383.464 \ 1384.9871 \ 1386.6281 \ 1388.142 \ 1389.766 \ 1391.188 \ 1392.796 \ 1394.144 \ 1395.4139 \ 1396.488 \ 1398.209 \ 1500.011 \ 1230.793$
 $1549.475 \ 1399.6281 \ 1238.033 \ 1400.318 \ 1249.4 \ 1400.764 \ 1363.806 \ 1356.909 \ 1287.488 \ 1402.229 \ 1403.588 \ 1405.167 \ 1406.427]$

2. $m = \text{median}(\mathbf{x})$

3. $d_i = |x_i - m|$ $\mathbf{d} = [d_1, d_2, \dots, d_n]$

4. $T_{\text{MAD}} = \text{median}(\mathbf{d})$

5. $T = 3 \times T_{\text{MAD}}$, $d_i > T \rightarrow$ błędny pomiar

Algorytm Median Absolute Deviation (MAD)

1. Dane (przykładowe odczyty) $\mathbf{x} = [x_1, x_2, \dots, x_n]$

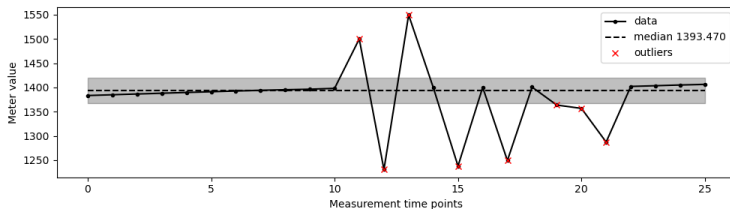
$\mathbf{x} = [1383.464 \ 1384.9871 \ 1386.6281 \ 1388.142 \ 1389.766 \ 1391.188 \ 1392.796 \ 1394.144 \ 1395.4139 \ 1396.488 \ 1398.209 \ 1500.011 \ 1230.793$
 $1549.475 \ 1399.6281 \ 1238.033 \ 1400.318 \ 1249.4 \ 1400.764 \ 1363.806 \ 1356.909 \ 1287.488 \ 1402.229 \ 1403.588 \ 1405.167 \ 1406.427]$

2. $m = \text{median}(\mathbf{x})$

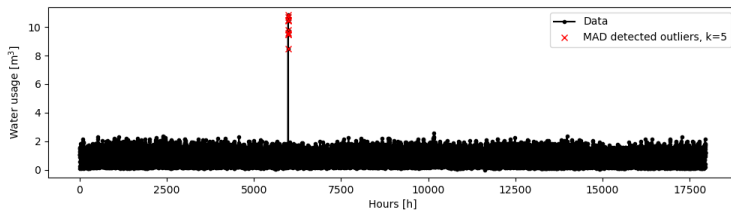
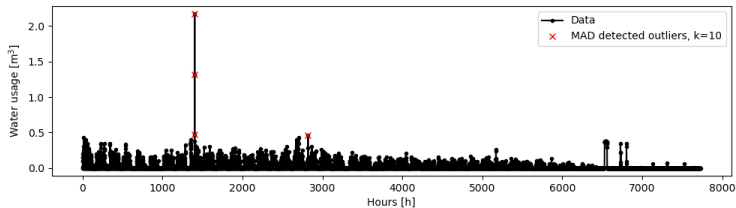
3. $d_i = |x_i - m|$ $\mathbf{d} = [d_1, d_2, \dots, d_n]$

4. $T_{\text{MAD}} = \text{median}(\mathbf{d})$

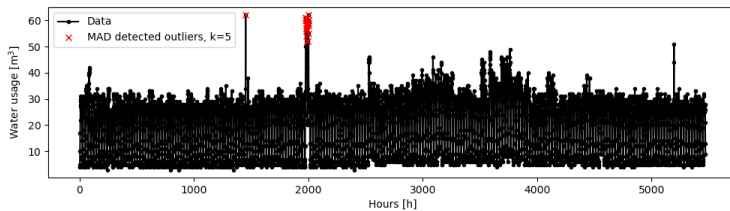
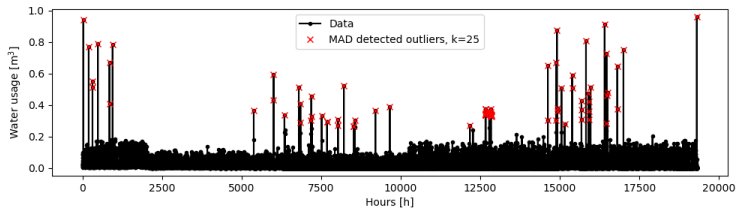
5. $T = 3 \times T_{\text{MAD}}$, $d_i > T \rightarrow$ błędny pomiar

Algorytm MAD – przykłady

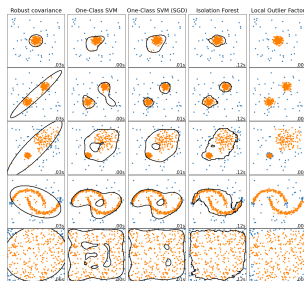

Algorytm MAD – przykłady

Weryfikacja statystyczna – outliery

1. Wykrywanie danych odstających (ang. outliers)
 - 1.1 „odstających” \approx spoza zakresu danych
 - 1.2 MAD (i wiele innych algorytmów)¹
2. Weryfikacja
 - 2.1 Wyzolowanie pomiarów błędnych – błędy urządzeń
 - 2.2 Wykrycie anomalii i zmian trendu

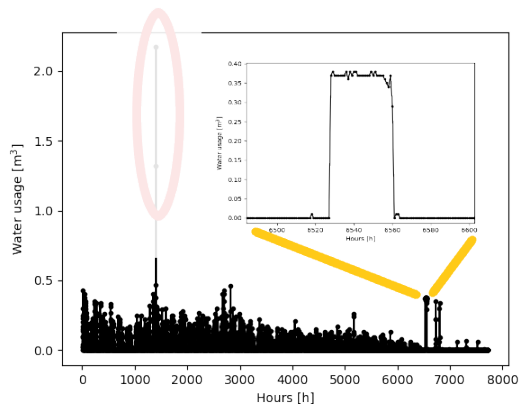
¹ scikit-learn.org/stable/auto_examples/miscellaneous/plot_anomaly_comparison.html, scikit-learn devs, BSD

Weryfikacja statystyczna – RX

Weryfikacja z wykorzystaniem statystyk „strikes back”

→ Algorytm Reed-Xiaoli (RX)

Dlaczego średnia (i inne statystyki np. wariancja) jest dobra?

1. Łatwa do policzenia
2. Znane właściwości
3. Element wnioskowania statystycznego, część bardziej złożonych metod

Dlaczego średnia (i inne statystyki np. wariancja) jest dobra?

1. Łatwa do policzenia
2. Znane właściwości
3. Element wnioskowania statystycznego, część bardziej złożonych metod

Dlaczego średnia (i inne statystyki np. wariancja) jest dobra?

1. Łatwa do policzenia
2. Znane właściwości
3. Element wnioskowania statystycznego, część bardziej złożonych metod

Dlaczego średnia (i inne statystyki np. wariancja) jest dobra?

1. Łatwa do policzenia
2. Znane właściwości
3. Element wnioskowania statystycznego, część bardziej złożonych metod

Dlaczego średnia (i inne statystyki np. wariancja) jest dobra?

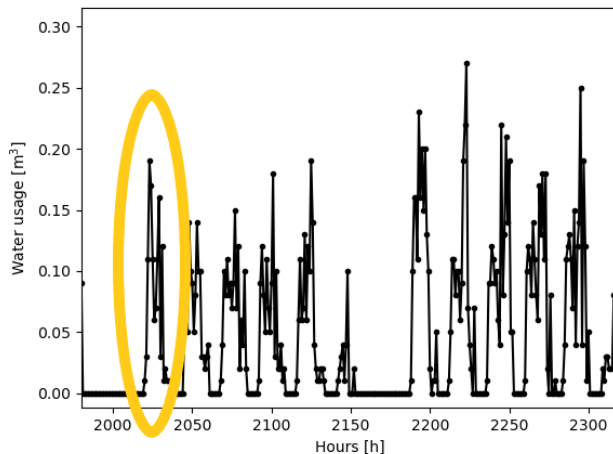
1. Łatwa do policzenia
2. Znane właściwości
3. Element wnioskowania statystycznego, część bardziej złożonych metod

outlier wartość spoza rozkładu danych, prawdopodobnie błędna - np. błąd urządzenia rejestrującego

anomalia wartość z rozkładu danych, ale rzadka – np. wyciek z instalacji

Wyjście poza pojedyncze punkty danych

Okresy dobowe

- Wykorzystujemy właściwości sygnału – okresowość dobową

[4.43 4.77 6.1 ... 7.97 4.85 4.29]

[4.22 4.18 5.18 ... 9.1 6.37 5.06]

[4.86 5.9 6.54 ... 8.92 6.54 5.19]

...

[2.72 2.52 2.66 ... 9.17 6.59 4.8]

[3.51 2.9 2.52 ... 8.79 5.34 3.59]

[2.62 2.72 2.57 ... 9.71 6.01 3.41]]

$X = [x_{ij}]$ i dni j godziny, \mathbf{x}_i i -ta doba

- Anomalia \rightarrow „nietypowe zachowanie”

- „Zachowanie” \rightarrow średnia dobowa $\bar{\mathbf{x}} = [\bar{x}_j]$ $\bar{x}_j = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_{ij}$

- „Nietypowe” \rightarrow duża odległość od średniej $\|\bar{\mathbf{x}} - \mathbf{x}_i\| = \sqrt{\sum_{j=1}^{24} (\bar{x}_j - x_{ij})^2}$

Okresy dobowe

- Wykorzystujemy właściwości sygnału – okresowość dobową

[4.43 4.77 6.1 ... 7.97 4.85 4.29]

[4.22 4.18 5.18 ... 9.1 6.37 5.06]

[4.86 5.9 6.54 ... 8.92 6.54 5.19]

...

[2.72 2.52 2.66 ... 9.17 6.59 4.8]

[3.51 2.9 2.52 ... 8.79 5.34 3.59]

[2.62 2.72 2.57 ... 9.71 6.01 3.41]]

$X = [x_{ij}]$ i dni j godziny, \mathbf{x}_i i -ta doba

- Anomalia \rightarrow „nietypowe zachowanie”

- „Zachowanie” \rightarrow średnia dobowa $\bar{\mathbf{x}} = [\bar{x}_j]$ $\bar{x}_j = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_{ij}$

- „Nietypowe” \rightarrow duża odległość od średniej $\|\bar{\mathbf{x}} - \mathbf{x}_i\| = \sqrt{\sum_{j=1}^{24} (\bar{x}_j - x_{ij})^2}$

Okresy dobowe

- Wykorzystujemy właściwości sygnału – okresowość dobową

[4.43 4.77 6.1 ... 7.97 4.85 4.29]

[4.22 4.18 5.18 ... 9.1 6.37 5.06]

[4.86 5.9 6.54 ... 8.92 6.54 5.19]

...

[2.72 2.52 2.66 ... 9.17 6.59 4.8]

[3.51 2.9 2.52 ... 8.79 5.34 3.59]

[2.62 2.72 2.57 ... 9.71 6.01 3.41]]

$X = [x_{ij}]$ i dni j godziny, \mathbf{x}_i i -ta doba

- Anomalia \rightarrow „nietypowe zachowanie”

- „Zachowanie” \rightarrow średnia dobowa $\bar{\mathbf{x}} = [\bar{x}_j]$ $\bar{x}_j = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_{ij}$

- „Nietypowe” \rightarrow duża odległość od średniej $\|\bar{\mathbf{x}} - \mathbf{x}_i\| = \sqrt{\sum_{j=1}^{24} (\bar{x}_j - x_{ij})^2}$

Okresy dobowe

- Wykorzystujemy właściwości sygnału – okresowość dobową

[4.43 4.77 6.1 ... 7.97 4.85 4.29]

[4.22 4.18 5.18 ... 9.1 6.37 5.06]

[4.86 5.9 6.54 ... 8.92 6.54 5.19]

...

[2.72 2.52 2.66 ... 9.17 6.59 4.8]

[3.51 2.9 2.52 ... 8.79 5.34 3.59]

[2.62 2.72 2.57 ... 9.71 6.01 3.41]]

$X = [x_{ij}]$ i dni j godziny, \mathbf{x}_i i -ta doba

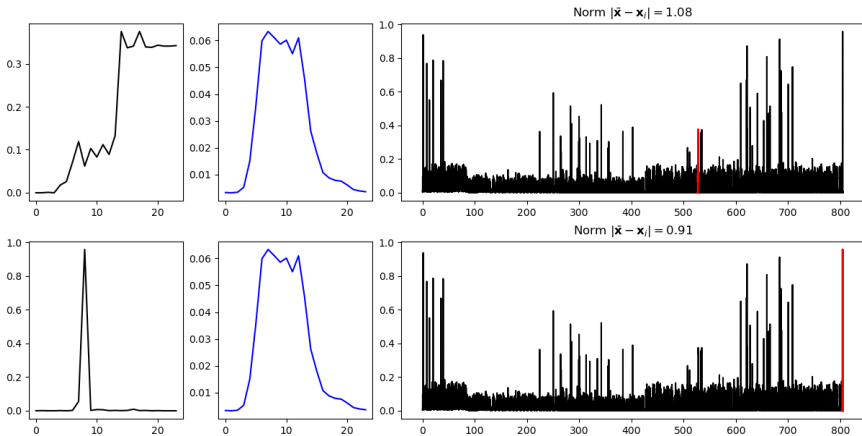
- Anomalia \rightarrow „nietypowe zachowanie”

- „Zachowanie” \rightarrow średnia dobowa $\bar{\mathbf{x}} = [\bar{x}_j]$ $\bar{x}_j = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_{ij}$

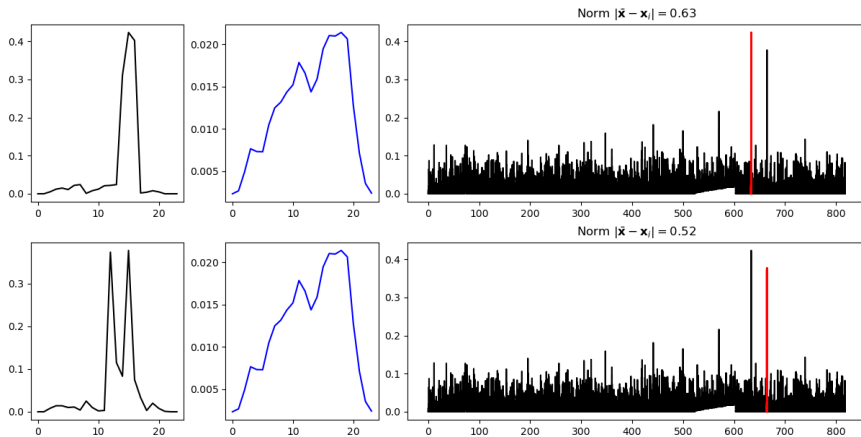
- „Nietypowe” \rightarrow duża odległość od średniej $\|\bar{\mathbf{x}} - \mathbf{x}_i\| = \sqrt{\sum_{j=1}^{24} (\bar{x}_j - x_{ij})^2}$

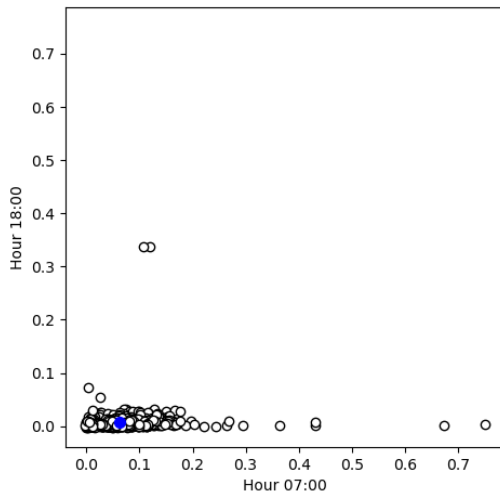
Problem?

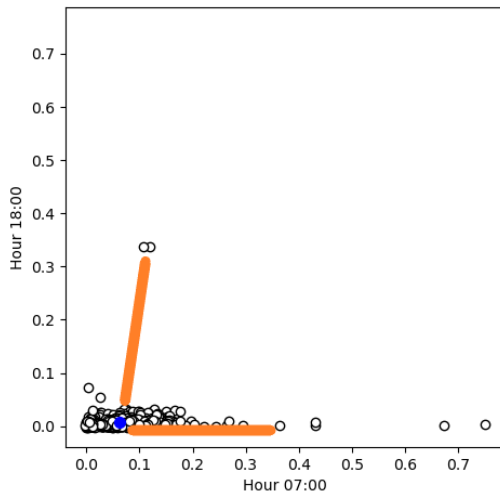
Problem?

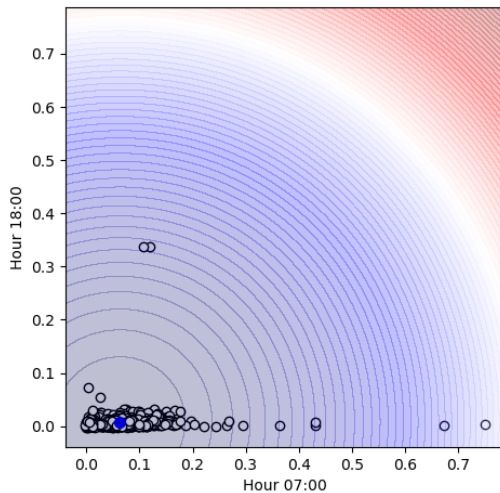
Odległość od średniej a rozkład danych

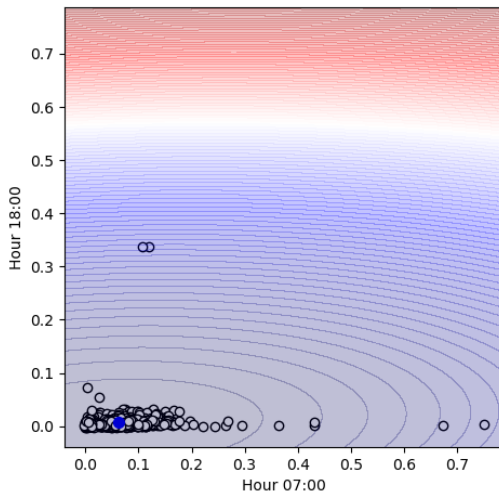
Odległość od średniej a rozkład danych

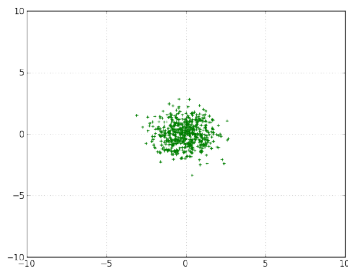
Odległość od średniej a rozkład danych

Odległość od średniej a rozkład danych

Opis rozkładu – macierz kowariancji

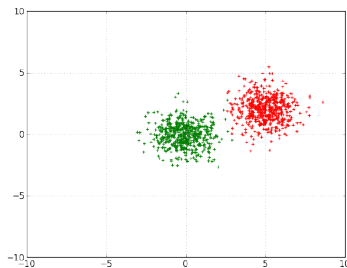

Parametry rozkładu normalnego $\mathcal{N}(\mu, \Sigma)$

$$\mu = \begin{bmatrix} 0 \\ 0 \end{bmatrix} \quad \Sigma = \begin{bmatrix} 1 & 0 \\ 0 & 1 \end{bmatrix}$$

Opis rozkładu – macierz kowariancji

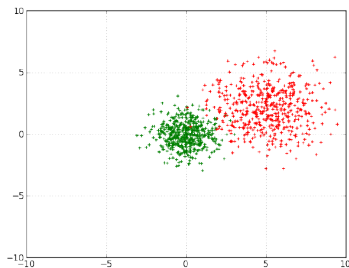

Parametry rozkładu normalnego $\mathcal{N}(\mu, \Sigma)$

$$\mu = \begin{bmatrix} 5 \\ 2 \end{bmatrix} \quad \Sigma = \begin{bmatrix} 1 & 0 \\ 0 & 1 \end{bmatrix}$$

Opis rozkładu – macierz kowariancji

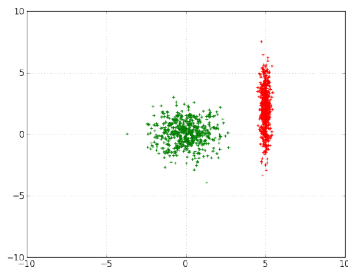

Parametry rozkładu normalnego $\mathcal{N}(\mu, \Sigma)$

$$\mu = \begin{bmatrix} 5 \\ 2 \end{bmatrix} \quad \Sigma = \begin{bmatrix} 3 & 0 \\ 0 & 3 \end{bmatrix}$$

Opis rozkładu – macierz kowariancji

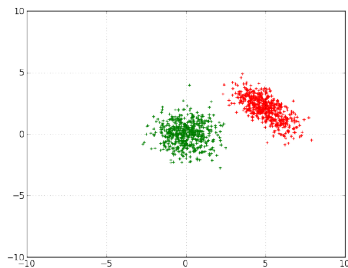

Parametry rozkładu normalnego $\mathcal{N}(\mu, \Sigma)$

$$\mu = \begin{bmatrix} 5 \\ 2 \end{bmatrix} \quad \Sigma = \begin{bmatrix} 0.03 & 0 \\ 0 & 3 \end{bmatrix}$$

Opis rozkładu – macierz kowariancji

Parametry rozkładu normalnego $\mathcal{N}(\mu, \Sigma)$

$$\mu = \begin{bmatrix} 5 \\ 2 \end{bmatrix} \quad \Sigma = \begin{bmatrix} 1 & -0.69 \\ -0.69 & 1 \end{bmatrix}$$

Odległość Mahalanobisa

$$d_E(\bar{\mathbf{x}}, \mathbf{x}_i) = \|\bar{\mathbf{x}} - \mathbf{x}_i\| = \sqrt{\sum_{j=1}^{24} (\bar{x}_j - x_{ij})^2} =$$

Odległość Mahalanobisa

$$d_E(\bar{\mathbf{x}}, \mathbf{x}_i) = \|\bar{\mathbf{x}} - \mathbf{x}_i\| = \sqrt{\sum_{j=1}^{24} (\bar{x}_j - x_{ij})^2} = \sqrt{(\bar{\mathbf{x}} - \mathbf{x}_i)(\bar{\mathbf{x}} - \mathbf{x}_i)^\top} =$$

Odległość Mahalanobisa

$$d_E(\bar{\mathbf{x}}, \mathbf{x}_i) = \|\bar{\mathbf{x}} - \mathbf{x}_i\| = \sqrt{\sum_{j=1}^{24} (\bar{x}_j - x_{ij})^2} = \sqrt{(\bar{\mathbf{x}} - \mathbf{x}_i)(\bar{\mathbf{x}} - \mathbf{x}_i)^\top} = \sqrt{(\bar{\mathbf{x}} - \mathbf{x}_i)I(\bar{\mathbf{x}} - \mathbf{x}_i)^\top}$$

I – macierz identyczności

Odległość Mahalanobisa

$$d_E(\bar{\mathbf{x}}, \mathbf{x}_i) = \|\bar{\mathbf{x}} - \mathbf{x}_i\| = \sqrt{\sum_{j=1}^{24} (\bar{x}_j - x_{ij})^2} = \sqrt{(\bar{\mathbf{x}} - \mathbf{x}_i)(\bar{\mathbf{x}} - \mathbf{x}_i)^\top} = \sqrt{(\bar{\mathbf{x}} - \mathbf{x}_i)I(\bar{\mathbf{x}} - \mathbf{x}_i)^\top}$$

I – macierz identyczności

$$C = \frac{1}{n-1} \sum_{i=1}^n (\mathbf{x}_i - \bar{\mathbf{x}})^\top (\mathbf{x}_i - \bar{\mathbf{x}}) - \text{macierz kowariancji danych (ang. sample covariance)}$$

Odległość Mahalanobisa

$$d_E(\bar{\mathbf{x}}, \mathbf{x}_i) = \|\bar{\mathbf{x}} - \mathbf{x}_i\| = \sqrt{\sum_{j=1}^{24} (\bar{x}_j - x_{ij})^2} = \sqrt{(\bar{\mathbf{x}} - \mathbf{x}_i)(\bar{\mathbf{x}} - \mathbf{x}_i)^\top} = \sqrt{(\bar{\mathbf{x}} - \mathbf{x}_i)I(\bar{\mathbf{x}} - \mathbf{x}_i)^\top}$$

I – macierz identyczności

$C = \frac{1}{n-1} \sum_{i=1}^n (\mathbf{x}_i - \bar{\mathbf{x}})^\top (\mathbf{x}_i - \bar{\mathbf{x}})$ – macierz kowariancji danych (ang. sample covariance)

C^{-1} – odwrotność macierzy kowariancji

Odległość Mahalanobisa

$$d_E(\bar{\mathbf{x}}, \mathbf{x}_i) = \|\bar{\mathbf{x}} - \mathbf{x}_i\| = \sqrt{\sum_{j=1}^{24} (\bar{x}_j - x_{ij})^2} = \sqrt{(\bar{\mathbf{x}} - \mathbf{x}_i)(\bar{\mathbf{x}} - \mathbf{x}_i)^\top} = \sqrt{(\bar{\mathbf{x}} - \mathbf{x}_i)I(\bar{\mathbf{x}} - \mathbf{x}_i)^\top}$$

I – macierz identyczności

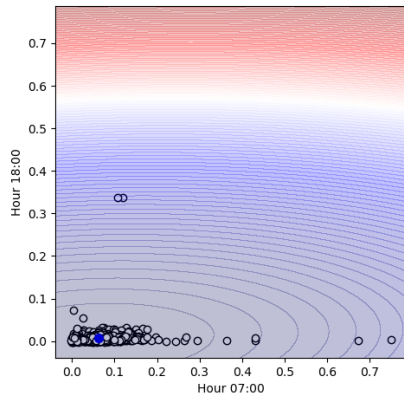
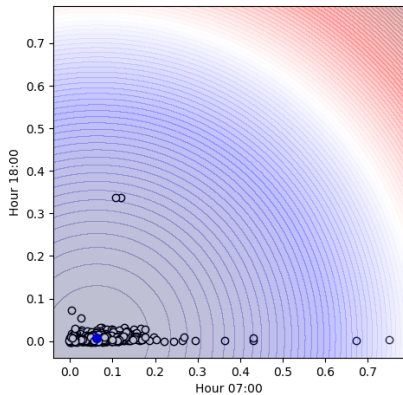
$C = \frac{1}{n-1} \sum_{i=1}^n (\mathbf{x}_i - \bar{\mathbf{x}})^\top (\mathbf{x}_i - \bar{\mathbf{x}})$ – macierz kowariancji danych (ang. sample covariance)

C^{-1} – odwrotność macierzy kowariancji

$$d_M(\bar{\mathbf{x}}, \mathbf{x}_i) = \sqrt{(\bar{\mathbf{x}} - \mathbf{x}_i)C^{-1}(\bar{\mathbf{x}} - \mathbf{x}_i)^\top}$$

Odległość Mahalanobisa

Wykrywanie anomalii – odległość Mahalanobisa

- Wykorzystujemy właściwości sygnału – okresowość dobową

[4.43 4.77 6.1 ... 7.97 4.85 4.29]

[4.22 4.18 5.18 ... 9.1 6.37 5.06]

[4.86 5.9 6.54 ... 8.92 6.54 5.19]

...

[2.72 2.52 2.66 ... 9.17 6.59 4.8]

[3.51 2.9 2.52 ... 8.79 5.34 3.59]

[2.62 2.72 2.57 ... 9.71 6.01 3.41]]

$X = [x_{ij}]$ i dni j godziny, x_i i -ta doba

- Anomalia \rightarrow „nietypowe zachowanie”

- „Zachowanie” \rightarrow średnia dobowa $\bar{x} = [\bar{x}_j]$ $\bar{x}_j = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_{ij}$ i macierz kowariancji

- „Nietypowe” \rightarrow duża odległość od średniej **liczona odległością Mahalanobisa** $d_M(\bar{x}, x_i)$

Wykrywanie anomalii – odległość Mahalanobisa → algorytm RX

1. Mamy dane X → średnia $\bar{\mathbf{x}}$, macierz kowariancji C
2. \mathbf{x}_i jest anomalią jeżeli $d_M(\bar{\mathbf{x}}, \mathbf{x}_i) > T$
3. Chcielibyśmy wyrazić próg w postaci prawdopodobieństwa, np. anomalia jest jeżeli \mathbf{x}_i ma prawdopodobieństwo np. $\alpha = 1\%$, albo 0.1%
4. Wiemy, że jeżeli punkty w X mają rozkład normalny, to $d_M(\bar{\mathbf{x}}, \mathbf{x}_i)$ ma rozkład χ^2 z d -stopniami swobody (w naszym wypadku $d = 24$)
5. Znając rozkład – w tym wypadku χ^2 – możemy wyznaczyć T , dla którego prawdopodobieństwo przekroczenia wartości jest α , $P(d_M(\bar{\mathbf{x}}, \mathbf{x}_i) > T) = \alpha$

Wykrywanie anomalii – odległość Mahalanobisa → algorytm RX

1. Mamy dane X → średnia $\bar{\mathbf{x}}$, macierz kowariancji C
2. \mathbf{x}_i jest anomalią jeżeli $d_M(\bar{\mathbf{x}}, \mathbf{x}_i) > T$
3. Chcielibyśmy wyrazić próg w postaci prawdopodobieństwa, np. anomalia jest jeżeli \mathbf{x}_i ma prawdopodobieństwo np. $\alpha = 1\%$, albo 0.1%
4. Wiemy, że jeżeli punkty w X mają rozkład normalny, to $d_M(\bar{\mathbf{x}}, \mathbf{x}_i)$ ma rozkład χ^2 z d -stopniami swobody (w naszym wypadku $d = 24$)
5. Znając rozkład – w tym wypadku χ^2 – możemy wyznaczyć T , dla którego prawdopodobieństwo przekroczenia wartości jest α , $P(d_M(\bar{\mathbf{x}}, \mathbf{x}_i) > T) = \alpha$

Wykrywanie anomalii – odległość Mahalanobisa → algorytm RX

1. Mamy dane X → średnia $\bar{\mathbf{x}}$, macierz kowariancji C
2. \mathbf{x}_i jest anomalią jeżeli $d_M(\bar{\mathbf{x}}, \mathbf{x}_i) > T$... ale jak wyliczyć T ?
3. Chcielibyśmy wyrazić próg w postaci prawdopodobieństwa, np. anomalia jest jeżeli \mathbf{x}_i ma prawdopodobieństwo np. $\alpha = 1\%$, albo 0.1%
4. Wiemy, że jeżeli punkty w X mają rozkład normalny, to $d_M(\bar{\mathbf{x}}, \mathbf{x}_i)$ ma rozkład χ^2 z d -stopniami swobody (w naszym wypadku $d = 24$)
5. Znając rozkład – w tym wypadku χ^2 – możemy wyznaczyć T , dla którego prawdopodobieństwo przekroczenia wartości jest α , $P(d_M(\bar{\mathbf{x}}, \mathbf{x}_i) > T) = \alpha$

Wykrywanie anomalii – odległość Mahalanobisa → algorytm RX

1. Mamy dane X → średnia $\bar{\mathbf{x}}$, macierz kowariancji C
2. \mathbf{x}_i jest anomalią jeżeli $d_M(\bar{\mathbf{x}}, \mathbf{x}_i) > T$... ale jak wyliczyć T ?
... dla różnych wartości średniej i m. kowariancji różne T :(
3. Chcielibyśmy wyrazić próg w postaci prawdopodobieństwa, np. anomalia jest jeżeli \mathbf{x}_i ma prawdopodobieństwo np. $\alpha = 1\%$, albo 0.1%
4. Wiemy, że jeżeli punkty w X mają rozkład normalny, to $d_M(\bar{\mathbf{x}}, \mathbf{x}_i)$ ma rozkład χ^2 z d -stopniami swobody (w naszym wypadku $d = 24$)
5. Znając rozkład – w tym wypadku χ^2 – możemy wyznaczyć T , dla którego prawdopodobieństwo przekroczenia wartości jest α , $P(d_M(\bar{\mathbf{x}}, \mathbf{x}_i) > T) = \alpha$

Wykrywanie anomalii – odległość Mahalanobisa → algorytm RX

1. Mamy dane X → średnia $\bar{\mathbf{x}}$, macierz kowariancji C
2. \mathbf{x}_i jest anomalią jeżeli $d_M(\bar{\mathbf{x}}, \mathbf{x}_i) > T$... ale jak wyliczyć T ?
... dla różnych wartości średniej i m. kowariancji różne T :(
3. Chcielibyśmy wyrazić próg w postaci prawdopodobieństwa, np. anomalia jest jeżeli \mathbf{x}_i ma prawdopodobieństwo np. $\alpha = 1\%$, albo 0.1%
4. Wiemy, że jeżeli punkty w X mają rozkład normalny, to $d_M(\bar{\mathbf{x}}, \mathbf{x}_i)$ ma rozkład χ^2 z d -stopniami swobody (w naszym wypadku $d = 24$)
5. Znając rozkład – w tym wypadku χ^2 – możemy wyznaczyć T , dla którego prawdopodobieństwo przekroczenia wartości jest α , $P(d_M(\bar{\mathbf{x}}, \mathbf{x}_i) > T) = \alpha$

Wykrywanie anomalii – odległość Mahalanobisa → algorytm RX

1. Mamy dane X → średnia $\bar{\mathbf{x}}$, macierz kowariancji C
2. \mathbf{x}_i jest anomalią jeżeli $d_M(\bar{\mathbf{x}}, \mathbf{x}_i) > T$... ale jak wyliczyć T ?
... dla różnych wartości średniej i m. kowariancji różne T :(
3. Chcielibyśmy wyrazić próg w postaci prawdopodobieństwa, np. anomalia jest jeżeli \mathbf{x}_i ma prawdopodobieństwo np. $\alpha = 1\%$, albo 0.1% ... a dla α wyznaczyć T automatycznie
4. Wiemy, że jeżeli punkty w X mają rozkład normalny, to $d_M(\bar{\mathbf{x}}, \mathbf{x}_i)$ ma rozkład χ^2 z d -stopniami swobody (w naszym wypadku $d = 24$)
5. Znając rozkład – w tym wypadku χ^2 – możemy wyznaczyć T , dla którego prawdopodobieństwo przekroczenia wartości jest α , $P(d_M(\bar{\mathbf{x}}, \mathbf{x}_i) > T) = \alpha$

Wykrywanie anomalii – odległość Mahalanobisa → algorytm RX

1. Mamy dane X → średnia $\bar{\mathbf{x}}$, macierz kowariancji C
2. \mathbf{x}_i jest anomalią jeżeli $d_M(\bar{\mathbf{x}}, \mathbf{x}_i) > T$... ale jak wyliczyć T ?
... dla różnych wartości średniej i m. kowariancji różne T :(
3. Chcielibyśmy wyrazić próg w postaci prawdopodobieństwa, np. anomalia jest jeżeli \mathbf{x}_i ma prawdopodobieństwo np. $\alpha = 1\%$, albo 0.1% ... a dla α wyznaczyć T automatycznie
4. Wiemy, że jeżeli punkty w X mają rozkład normalny, to $d_M(\bar{\mathbf{x}}, \mathbf{x}_i)$ ma rozkład χ^2 z d -stopniami swobody (w naszym wypadku $d = 24$)
5. Znając rozkład – w tym wypadku χ^2 – możemy wyznaczyć T , dla którego prawdopodobieństwo przekroczenia wartości jest α , $P(d_M(\bar{\mathbf{x}}, \mathbf{x}_i) > T) = \alpha$

Wykrywanie anomalii – odległość Mahalanobisa → algorytm RX

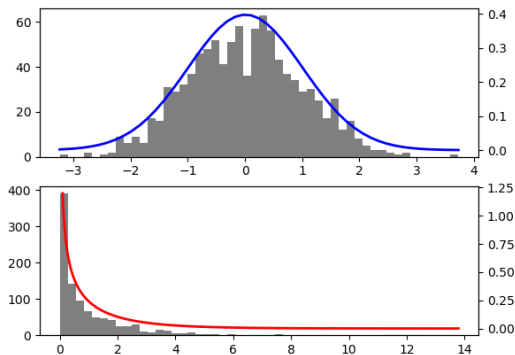
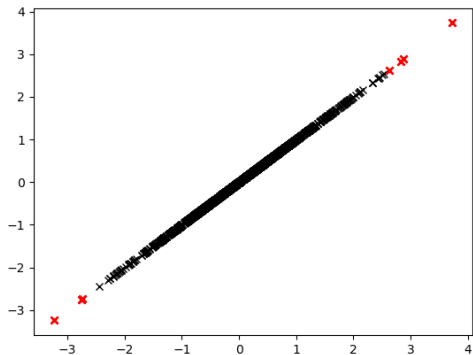
1. Mamy dane X → średnia $\bar{\mathbf{x}}$, macierz kowariancji C
2. \mathbf{x}_i jest anomalią jeżeli $d_M(\bar{\mathbf{x}}, \mathbf{x}_i) > T$... ale jak wyliczyć T ?
... dla różnych wartości średniej i m. kowariancji różne T :(
3. Chcielibyśmy wyrazić próg w postaci prawdopodobieństwa, np. anomalia jest jeżeli \mathbf{x}_i ma prawdopodobieństwo np. $\alpha = 1\%$, albo 0.1% ... a dla α wyznaczyć T automatycznie
4. Wiemy, że jeżeli punkty w X mają rozkład normalny, to $d_M(\bar{\mathbf{x}}, \mathbf{x}_i)$ ma rozkład χ^2 z d -stopniami swobody (w naszym wypadku $d = 24$)
5. Znając rozkład – w tym wypadku χ^2 – możemy wyznaczyć T , dla którego prawdopodobieństwo przekroczenia wartości jest α , $P(d_M(\bar{\mathbf{x}}, \mathbf{x}_i) > T) = \alpha$

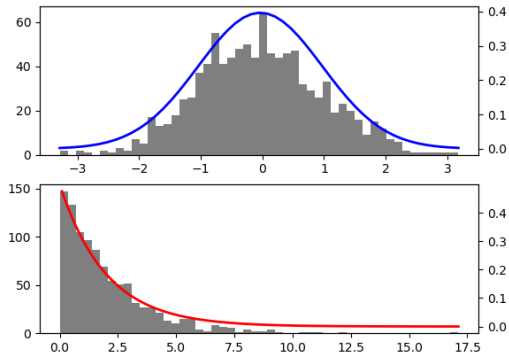
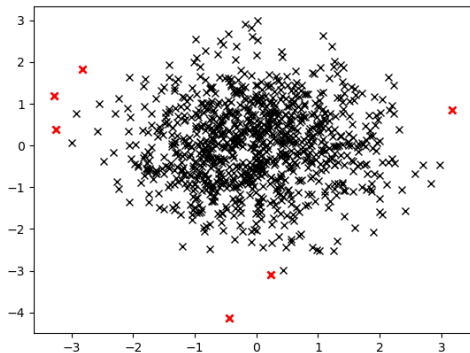
Algorytm RX – przykłady

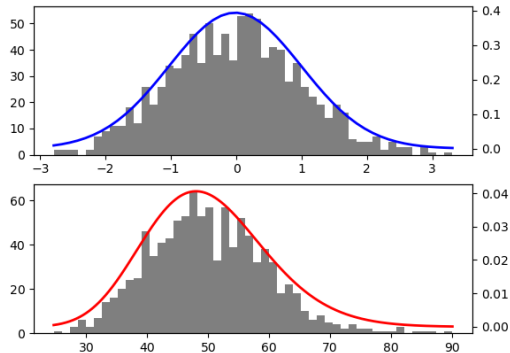
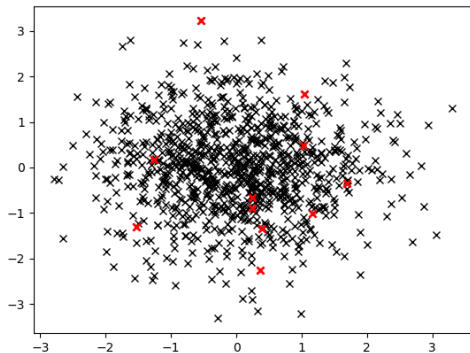
Dane sztucznie wygenerowane, rozkład normalny, $d = 1$

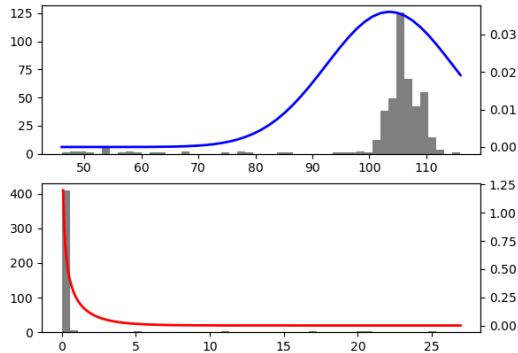
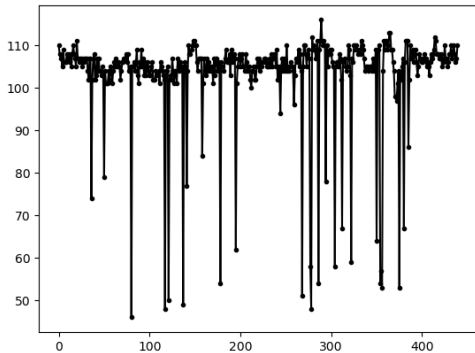
Dane sztucznie wygenerowane, rozkład normalny, $d = 2$

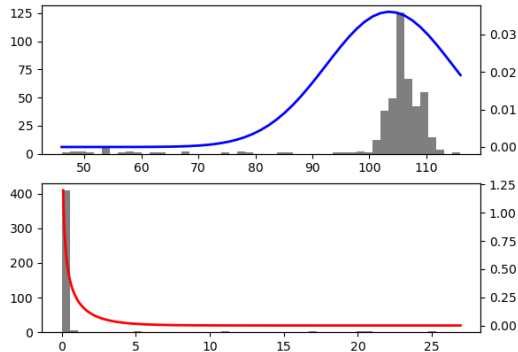
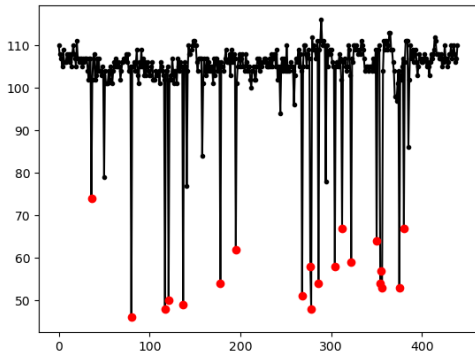
Dane sztucznie wygenerowane, rozkład normalny, $d = 50$

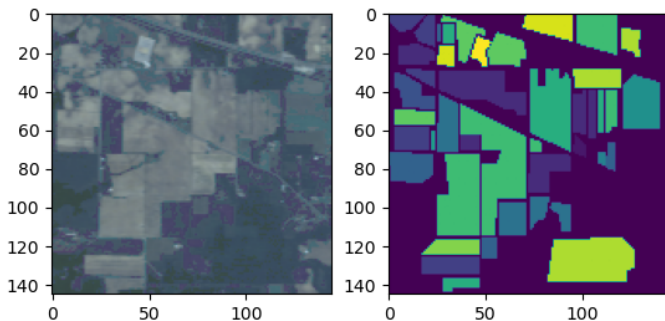
Dane rzeczywiste (monitoring przemysłowy), rozkład – ?, $d = 1$

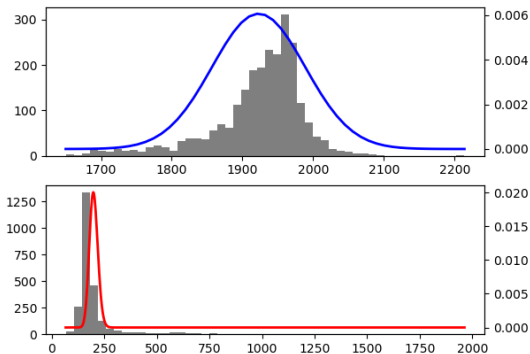
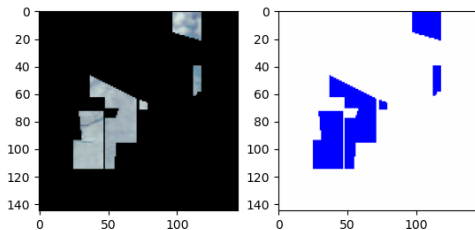
Dane rzeczywiste (monitoring przemysłowy), rozkład – ?, $d = 1$

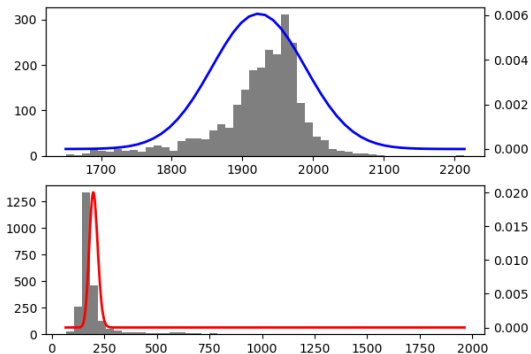
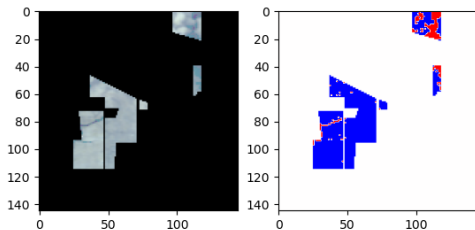
Dane rzeczywiste (zdjęcie hiperspektralne), rozkład – ?, $d = 100$

Dane rzeczywiste (zdjęcie hiperspektralne), rozkład – ?, $d = 100$

Dane rzeczywiste (zdjęcie hiperspektralne), rozkład – ?, $d = 100$

Wykrywanie anomalii, algorytm RX, podsumowanie

1. Anomalie a outliery

2. Elementy (RX):

2.1 Model – rozkład normalny, opisany średnią i macierzą kowariancji (parametry)

2.2 Algorytm – odległość Mahalanobisa, wykorzystanie znanego rozkładu χ^2 (parametry wejściowe, wyjście)

2.3 Teoria – prawdopodobieństwo i statystyka

3. Rozwinięcia

3.1 Mixture of Gaussians (MoG)

3.2 Principal Component Analysis (PCA)

3.3 Hidden Markov Models (HMM)

4. Alternatywy – np. sieci neuronowe

Wykrywanie anomalii, algorytm RX, podsumowanie

1. Anomalie a outliery
2. Elementy (RX):
 - 2.1 Model – rozkład normalny, opisany średnią i macierzą kowariancji (parametry)
 - 2.2 Algorytm – odległość Mahalanobisa, wykorzystanie znanego rozkładu χ^2 (parametry wejściowe, wyjście)
 - 2.3 Teoria – prawdopodobieństwo i statystyka
3. Rozwinięcia
 - 3.1 Mixture of Gaussians (MoG)
 - 3.2 Principal Component Analysis (PCA)
 - 3.3 Hidden Markov Models (HMM)
4. Alternatywy – np. sieci neuronowe

Wykrywanie anomalii, algorytm RX, podsumowanie

1. Anomalie a outliery
2. Elementy (RX):
 - 2.1 Model – rozkład normalny, opisany średnią i macierzą kowariancji (parametry)
 - 2.2 Algorytm – odległość Mahalanobisa, wykorzystanie znanego rozkładu χ^2 (parametry wejściowe, wyjście)
 - 2.3 Teoria – prawdopodobieństwo i statystyka
3. Rozwinięcia
 - 3.1 Mixture of Gaussians (MoG)
 - 3.2 Principal Component Analysis (PCA)
 - 3.3 Hidden Markov Models (HMM)
4. Alternatywy – np. sieci neuronowe

Wykrywanie anomalii, algorytm RX, podsumowanie

1. Anomalie a outliery
2. Elementy (RX):
 - 2.1 Model – rozkład normalny, opisany średnią i macierzą kowariancji (parametry)
 - 2.2 Algorytm – odległość Mahalanobisa, wykorzystanie znanego rozkładu χ^2 (parametry wejściowe, wyjście)
 - 2.3 Teoria – prawdopodobieństwo i statystyka
3. Rozwinięcia
 - 3.1 Mixture of Gaussians (MoG)
 - 3.2 Principal Component Analysis (PCA)
 - 3.3 Hidden Markov Models (HMM)
4. Alternatywy – np. sieci neuronowe

